

AHMED İBN-İ ÂSİM EL-ANTÂKÎ (3)*

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm,

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's- selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-ahirîn muhammedini'l-mustafâ, ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ... Emmâ ba'd!..

Çok aziz, kıymetli ve muhterem müslüman kardeşlerim! Allah hepinizden râzı olsun, iki cihanda bahtiyar eylesin cümlenizi, gönüllerinizin muradlarını dünyada ahirette ihsân eylesin, Peygamber Efendimiz'in şefaatine nail eylesin, ahirette ona komşu eylesin, rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin...

Ebû Abdurrahmân es-Sülemî Hazretleri'nin yazmış olduğu, ciddî bir alimin, büyük bir sòfinin, mutasavvıfın yazmış olduğu, *Tabakâtü's-Süfiyye* isimli çok kıymetli kaynak *eserin, 137. sayfasındayız. 18. terceme-i hâl* olan Ahmed ibn-i Asım el-Antâkî Hazretleri'nin hayatı ve sözleriyle ilgili bölümü okuyoruz.

Bunların okunmasına başlamadan önce, evvelâ Peygamber Efendimiz'in rûh-u pâkine, sonra bütün enbiyâ ve mürselînin ervâh-ı tayyibelerine, Peygamber Efendimiz'in âlinin, ashâbının, etbâının, ahabbının, ihvânının, hulefâsının ve veresesini alan ulemâ-ı muhakkıkîn

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

ve meşayih-i vâsılînimiz, evliyâullah-ı mukarribînimizin ruhları için; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan, kendisinden ilim öğrenip feyz aldığımız, el aldığımız şeyhimiz, hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuk-u aliyyelerimizden güzerân eylemiş olan pîrân ve sâdât ü meşayih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için;

Uzaktan yakından bu meclise, bu derse gelen siz kıymetli kardeşlerimizin de, ahirette intikal etmiş olan bütün müslüman ecdâd u ceddât, akraba u taallukât, ahlâb u ihvân u yârânlarının ruhları için;

Bu beldeleri fetheden mübarek Fatih Sultan Mehmed Han'ın ve ordusu mensubu gazilerin, şehidlerin ve diğer fatihlerin, mücahidlerin ruhları için; şu İstanbulumuzun medâr-ı iftihârı, İstanbul'da medfun bulunan Ebû Eyyüb el-Ensârî ve sâir sahabe-i kiram, Yûşâ AS ve sair enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarribînin ruhları için; ve bir de şu camiye binâ ettirenlerin ve nâmına binâ edilmiş olan zâtın ruhu için; bizim de ve ahiret saadet ve selâmetine ermemize vesîle olsun diye, aziz ve bahtiyar olalım diye bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım! Buyurun:

.....

a. Cahil Olarak İbadet

قَالَ وَقَالَ أَحْمَدُ أَضَرُّ الْمَعَاصِي عَمَلُكَ الطَّاعَاتِ
بِالْجَهْلِ هُوَ أَضَرُّ عَلَيْكَ مِنَ الْمَعَاصِي بِالْجَهْلِ

TS. 138/9 (Kàle) Yine aynı ravi dedi ki: (Ve kàle ahmedü) Ahmed ibn-i Asım el-Antâkî şöyle buyurdu: (Edarru'l-meàsî amelüke) “Günahların, amellerine en zararlısı, (et-tâati bi'l-cehli) cahil olarak yaptığın taatlerindir. (Hüve edarru aleyke mine'l- meàsî bi'l-cehl) Bu senin için, bilmeden yaptığın günahlarından daha zararlıdır.”

b. Adalet Hakkında

قَالَ وَقَالَ أَحْمَدُ الْعَدْلُ عَدْلَانِ عَدْلٌ ظَاهِرٌ فِيمَا
بَيْنَكَ وَبَيْنَ النَّاسِ وَعَدْلٌ بَاطِنٌ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ
اللَّهِ تَعَالَى وَطَرِيقُ الْعَدْلِ طَرِيقُ الْإِسْتِقَامَةِ وَطَرِيقُ
الْفَضْلِ طَرِيقُ الْفَضِيلَةِ

TS. 138/10 (Kàle) Yine aynı ravi dedi ki: (Ve kàle ahmedü) Ahmed ibn-i Asım el-Antâkî şöyle buyurdu: (El-adlû adlân) Adalet iki çeşittir: (Adlün zâhir) Zâhir adalet, açık adalet; (Fîmâ beyneke ve beyne'n-nâs) insanlarla senin arandaki açık adalettir. (Ve adlün bâtın) Bâtınî adalet, gizli adâlet; (Fîmâ beyneke ve beyne'llâhi teâlâ) Allah ile senin aranda olan gizli adalettir.”

(*Ve tarîku'l-adli tarîku'l-istikâmeti*) “Adalet yolu istikamet yoludur. (*Ve tarîku'l-fadli tarîku'l-fadîleh*) Üstün yol ise fazilet yoludur.”

.....

Hazret-i Ali Efendimiz böyle kürsüye çıkmış da, cemaatten birisi bir şey sormuş;

“—Bilmiyorum!” demiş.

Hazret-i Ali Efendimiz, mübarek, Aşere-i Mübeşşere'den, Peygamber SAS Efendimiz'in bu kadar yıl yakınında bulunmuş, bilgisi çok geniş ama, “Bu meseleyi bilmiyorum!” demiş. Bir başka mesele sormuş, “Onu da bilmiyorum!” demiş.

Gerçek alim, bilmediği yerde bilmiyorum demekten korkmaz. Zayıf insanlar bilmiyorum demekten korkarlar, bilmediği şeyi de biliyor gibi görünmeyi severler. Bilmiyorsun işte, oturuşundan kalkışından belli oluyor. Bu işi bilmiyorsun, şu tarafı biraz biliyorsun ama, bu tarafı bilmiyorsun.

Mevlidhanının birisi Mevlid okurken vezni bozmuş, bir başka türlü söylemiş... *Hazret-i Muhammed Mustafâ râ salevât* filan derken, vezni bozacak ilâve yapınca, Mehmed Akif oradan demiş ki:

“—Hocam öyle olmasa da böyle olsa...”

Yâni doğrusunu söylüyor. Mehmed Akif şair ya... Aruzu en iyi kullanan şair... Günlük konuşmaları aruzla yapıyor *Safahat*'ta... Büyük üstad, aruzun her şeyini bilen bir insan.

Arap edebiyatını okumuş, *Makamât-ı Harîrî* neredeyse ezberinde... *Makamât-ı Harîrî muhteşem eser.*

Şimdi o öyle mütevazi:

“—Hocam şöyle olsa...” demiş.

Onun Mehmed Akif olduğunu bilmiyor ötekisi:

“—Sus, karışma sen!” demiş.

Yâ karışma ama, o adam o işin üstadı... İyi biliyor. Ama mütevazi olarak, bilgiçlik taslama durumuna düşmeyeyim diye yumuşak söylüyor.

.....

Adam medreseye gitmiş... Ömür boyunca medreseye gidiyor da insan, birkaç ilim öğreniyor, öğrenmediği bir sürü ilim kalıyor.

İlâhiyat fakültesini bitiriyor; kerameti inkâr ediyor, ayetleri inkâr ediyor, eski ulemâyı inkâr ediyor, müctehidleri inkâr ediyor... İmâm-ı Âzam'ı beğenmiyor, İmâm Mâturîdî'yi beğenmiyor...

Eee, sen nesin? Sen kimsin yâ? Sen İmâm-ı Âzam'ın yazdıklarını, söylediklerini anlayacak kıratta mısın, onu ölçebilecek kıratta mısın? Sen kim oluyorsun?

Kimseyi beğenmiyor. İmâm-ı Mâturîdî'yi beğenmez, tasavvuf büyüklerini beğenmez, tenkid eder...

Kendisi çok büyük takvâ ehli insan da, sanki bunlar takvâ ehli değil. Sanki onlar bunun bildiği ayetleri bilmiyorlar... Bir sürü laf söylüyor.

(*Ve tarîku'l-adli tarîku'l-istikâmeti*) “Adalet yolu istikamet yoludur. (*Ve tarîku'l-fadli tarîku'l-fadîleh*) Üstün yol ise fazilet yoludur.”

İnsanın hiç olmazsa, sırat-ı müstakîmde yürümesi lâzım, mecburiyet... Ama yükselmek istiyorsa insan, o zaman fazilet yolunu tercih edecek, faziletli işler yapacak. Nafile ibadetleri işleyecek, gece namazına kalkacak, tesbih çekecek... O zaman başka insan olacak. Ötekilerden farklı insan olmağa başlayacak.

Fazilet yolunu seçti mi, Allah'ın sevdiği huyları, sevdiği amelleri fazladan da olsa yapmağa başladı mı, ötekilere fark yapmağa başlar. Yapmayana fark eder. Yapmayanın yanında derecesi fark eder. Günde yüz defa *Lâ ilâhe illa'llâh* diyen ile, günde beş yüz defa *Lâ ilâhe illa'llâh diyenin derecesi aynı olmaz. Beş yüz defa diyen fark yapar. Bir saniyesini gafletle geçirmeyen, kalbinden daima Allah Allah diyen, Allah'ı anan, zikr-i müdâm haline gelen bir insan, ötekilerine büyük fark yapar.*

Vaizin birisi Hocamız cennet mekân'a sordu,

“—Hocam, insan Medine-i Münevvere'de namaz kılınca bin misli sevap alıyor; Mekke'de kılınca, Kâbe'nin karşısında yüz bin misli sevap alıyor. Bunun gibi böyle sevaplı ameller var mı?” diye sordu Hocamız'a...

Bak, iyi aferin, sevap peşinde... Yâni, sevap kazanacak şeyleri erbâbına soruyor. Karşısında büyük bir mübarek zât var, yaşlı başlı, büyük evliyaullahtan birisi var, kerametler sahibi bir kimse... Soruyor.

Hocamız hemen cevap verdi. Daha o soruyu tamamlarken cevap verdi.

“—Böyle çok sevaplı şey var mı?”

“—Var! Evet, var.”

“—Nedir hocam?”

“—Zikre çalışırsın, zikre alışırsın; o zaman zikir sadece dilinde kalmaz, sadece kalbinde durmaz, bütün âzâna yayılır, cümle zerrâtın zikreder. Cümle âzân, cümle hücrelerin, her şeyin zikreder.”

Hani ne diyor:

Cümle zerrât-ı cihan idüp nidâ, Çağrışuben dediler kim merhaba!

Ayet-i kerîmelerde bildiriliyor:

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ

تَسْبِيحَهُمْ

(الإسراء: ٤٤)

(*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihî*) Allah'ı hamd ve tesbih etmeyen hiç bir şey yoktur, her şey Allah'ı zikrediyor; (*ve lâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm.*) fakat, siz anlayamıyorsunuz tesbihi.” (İsrâ, 17/44) Zikrediyor ama sizin aletleriniz almıyor onu...

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

(الجمعة: ١)

(Yüsebbihu lillâhi mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ard.) “Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah’ı zikr ü tesbih ediyor.” (Cuma, 62/1)

“—İşte insan zikri güzel yapıp da, mürşid-i kâmillerin sözünü dinleyip de Allah’ın sevdiği hallere ulaşırsa, o zaman cümle zerrâtı Allah der.” dedi Hocamız.

Bütün âzâsının hücreleri, hepsi Allah der. O zaman, bir defa Allah dediği zaman, bütün hücreleri sayısınca, bütün atomları, molekülleri sayısınca Allah demiş olur. Sayısı milyarlarca oluyor o zaman, çok büyük sevap kazanıyor. O nasıl hal ise, öyle olduğu zaman sevabı çok oluyor.

Herhalde onu biliyordu Süleyman Çelebi de;
*Bir kez Allah dese aşk ile lisan,
Dökülür cümle günah misli hazan.*

“Bir kere insan aşk ile Allah dese, bütün günahları sapır sapır, hazan yaprağı gibi dökülür.” Aşk ile dediği zaman bütün her tarafı titreyerek, tüyleri ürpererek, sevgiden dolup taşarak dediği zaman, başka şeyler oluyor tabii.

Üstün olmanın yolu fazilettir. Adalet... Adalet yolu, tamam vazifen... Fazilet yolu? Vazifeden başka şeyleri de aşk ile şevk ile yaparsan, o zaman iyi bir insan olursun. Onun için Arap şairlerinden birisi demiş ki:

وَمَنْ طَلَبَ الْعُلَا سَهَرَ اللَّيَالِي

Ve men talebe'l-ulâ sehere'l-leyâlî

“Yükseklikler, yücelikler, makamlar, derecât isteyen bir kimse, o zaman ne yapacak; geceleri uykudan fedâkârlık yapacak.”

Ufaktım ben, bir arkadaşla bir yere gideceğiz. Kapalı cami, anahtarla kapısını açtık, ezanı da ben okudum hatta, kimse yok diye... Ama içeride birisi oturmuş tesbih çekiyordu. Yâni kapalı caminin kapısının içinde birisi, millet dışarıda gezerken... Eh, Allah Allah diyen, tabii onun farkı olacak. Demeyenden, diyenin farkı olacak. Testiyi kıranla, suyu getiren aynı olur mu? Olmaz. Bir fark olacak.

(Tarîki'l-fadli tarîkı'l-fadîleh) “Eğer yükseklik istiyorsan, faziletle olur.” Ama hiç olmazsa, sırat-ı müstakîmde yürü de adâletten sapma... Hiç olmazsa zulüm durumuna düşme, zalimlik durumuna düşme! Hiç olmazsa sırat-ı müstakîmde yürü de, kendinle kullar arasında, kendinle Rabbin arasındaki kaidelerde adaletsizlik yapma! Ama yükselmek istersen, yükselme yolu nedir? Fazilet yoludur. Faziletleri öğreneceksin, onları yapacaksın!

Faziletleri nereden öğreneceğiz? Faziletlerin mektebi neresi? Faziletler tasavvuftan öğrenilir. Faziletleri insan tasavvuftan öğrenir. Tasavvufî terbiyeyi görmeyen bir insan, ham kalır. İçindeki duyguları terbiye edemez. Nefsini terbiye edemez.

“—Sözü savaşa benzer.” diyor Yunus Emre.

Sözü savaşa benzer. Konuştuğu zaman karşı tarafın kalbini kırar. Yunus Emre gibi olamaz,

Mevlânâ gibi olamaz. Beğendiğimiz, sevdiğimiz, andığımız, ruhlarına Fatihalar gönderdiğimiz evliyaullah nasıl bir eğitim görmüşlerdi? Tasavvufî eğitim görmüşlerdi, fazilet yolunu tutmuşlardı.

Okuyun Mevlana Celâleddin-i Rûmî'nin hayatını, nasıl tevâzû göstermiş. Nasıl böyle mahviyetkârâne boynunu bükmüş. Başkaları kendisine hürmet ettiği halde, nasıl kendisini bir hiç gibi görmüş. Ama, Allah onu o tevâzû içinde nasıl yükseltmiş.

Mesnevî'sini bir okuyun, bir anlayın!.. Bakın daha ne duygular varmış, ne fikirler varmış. O fikirleri düşünebilen bir kafa... Sizin gönlünüzde Mesnevî var da okumuyorsunuz. Mesnevî yokken Mesnevî'yi yazan müellifi düşünün! Mesnevî'nin mâlumatını bulan ve söze döken kafayı düşünün! O zekânın, o hafızanın, o zâtın muhteremliğini, muhteşemliğini düşünün!.. Kolay şeyler değil... İşte fazilet yolunu tutmak lâzım! Fazilet yolunu tutmak için de gelip tasavvufî terbiyeyi görmek lâzım. Yoksa ne olur insan?..

Hodbin olur, kibirli olur, bencil olur, zalim olur, mağrur olur vs. vs. Yâni iyi adam olamaz. Paşa olur ama, adam olamaz. Paşa olmak gaye değil bizde... Bizim tarihimizde paşa olmak gaye değil, vezir olmak gaye değil. İnsan başkan olabilir, vezir olabilir, yâni bakan olabilir, ama adam olmak başka şey... Adam olmak için iç eğitim görmek lâzım, gönül eğitimi görmek lâzım, tevâzu göstermek lâzım, hazımlı olmak lâzım, sabırlı olmak lâzım, şükürlü olmak lâzım...

Hazret-i Ömer RA, Ebû Ubeydetü'bnü'l-Cerrah RA Hazretleri'ni ziyarete gitmiş Şam'a gittiği zaman. Oranın valisi, komutan, yüksek şahsiyet... Tabii evine ziyarete gitmiş, kapıyı açmışlar, Hazret-i Ömer etrafına bakmış, ev tam takır... Hiç bir şey yok... Bir hasır, bir bilmem ne filan... Hiçbir şey yok. E bu valinin konağı... demiş:

“—Hani senin eşyan?”

“—E bu, bu işte...” Eşyası yok.

“—Bir şeyler varsa yiyelim, karnım acıktı.” demiş.

Önüne kuru bir ekmek getirmiş, basit bir yemek getirmiş.

“—Hani başka yemek?”

“—Yok...”

Hazret-i Ömer RA ağlamağa başlamış, demiş ki:

“—Yâ Ebâ Ubeyde! Bir sen dünyaya kaptırmadın kendini...”

Şu yaşayışa bak, şu zühde bak, şu dünya malına saplanmamağa bak! Komutan, Aşere-i Mübeşşere'den, vali. Evinde bir şey yok, sofrasında bir şey yok, aç, susuz... Zayıf bir kimseymiş, ibadet ehli bir insanmış. Hazret-i Ömer'in ne kadar mütevazı yaşadığını biliyoruz, onu ağlatmış durumu... Hazret-i Ömer ağlamış.

Biz şimdi kendimizi düşünelim! Yâni bizim en fakir diyen insanımız... Hani İstanbul'u arasak en fakir... Tamam, gecekonduda filanca yaşıyor... En fakir insan Ebû Ubeyde Hazretleri'nden kat

kat fazla evinde bir şey vardır gene; yiyecek, içecek, giyecek...

Gene de gözü doymuyor milletin... Milyarları çalıyor, çırpıyor devletin bütçesinden, gene gözü doymuyor. Suiistimaller, yemeler, yutmalar, hırsızlıklar, yüzsüzlükler, arsızlıklar... Doymuyor, milletin gözü doymuyor!

İşte o faziletler bir tasavvufî terbiye görmeyince, mânevî terbiye görmeyince olmaz. Olmayınca da insan vezir olur, paşa olur ama, adam olmaz. Bütün ömrü hatalarla dolu olarak geçer, ömrünün sonunda çok pişmanlıkla göçer. Ahirette de mahvolur.

O eğitimi gören insanlar ne yapar?.. İnsanların alkışlamasına aldırılmaz, methetmesine aldırılmaz. Daima Allah'ın rızasını düşünür, Allah'ın rızasını kazanmağa çalışır, ömrünü hayırlı geçirir, sonunda o kazanır. Dünyası ahireti ma'mur olur, ahirette de yüksek derecelere ulaşır, aziz ve muhterem kardeşlerim!

c. Yakîn Bir Nurdur

قَالَ وَقَالَ أَحْمَدُ الْيَقِينُ نُورٌ يَجْعَلُهُ اللَّهُ فِي قَلْبِ
الْعَبْدِ حَتَّى يُشَاهِدَ بِهِ أُمُورَ آخِرَتِهِ وَيَخْرِقَ بِقُوَّتِهِ
كُلَّ حِجَابٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ مَا فِي الْآخِرَةِ حَتَّى
يُطَالِعَ تِلْكَ الْأُمُورَ كَالْمُشَاهَدِ لَهَا

TS. 139/11 (Kàle, ve kàle ahmedü) Yine aynı ravi dedi ki: Ahmed ibn-i Asım el-Antàkî şöyle de söyledi, bir sözü de şöyle: (El- yakînü nûrun yec'alühu'llàhu fî kalbi'l-abdi hattâ yüşâhide bihî umûra âhireti, ve yahrika bi-kuvvetihî külle hicâbin beynehû ve beyne mâ fi'l-âhireti, hattâ yutàlia tilke'l-umûra ke'l-müşâhidi lehâ.)

Ah Arapça bilerseniz, ne güzel sözler bunlar!

(El-yakînü nûrun) “Yakîn, bir nurdur.” Yakîn ne demek?.. Şeksiz, şüphesiz, eksiksiz, kusursuz inanmak demek. (Yûkînûn) deniliyor ya, Elif lâm mim’in orada da geçiyor:

وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

(البقرة: ٤)

(Ve bi'l-âhireti hüm yûkînûn) “Yakîn derecesinde ahirete iman ediyorlar. Yâni, şekleri, şüpheleri yok.” (Bakara, 2/4) Ahiret var mı, yok mu?.. Var tabii. Şüphe yok, elbette var.

Öldükten sonra dirilmek elbette var. Cennet cehennem, elbette var... Mizan, terazi, hesap elbette var... İnaniyor, şeksiz, şüphesi yok.

Ama bazı insanların var. Bazı insanların şekleri, şüpheleri, yalanları, dolanları, küfürleri var. Ah! Kimisi diyor ki:

“—Cennet de, cehennem de dünyada...”

Hapı yutuyor. Öyle şey olur mu?.. Haa, eğer cenneti de, cehennemi de dünyada çalışarak

kazanacağım demek istiyorsa ayrı ama, “Cennet de, cehennem de dünyada...” diyen hapı yuttu! Öyle şey olur mu? Ahirete imanı yok.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ

(البقرة: ٣)

(*Ellezîne yû'minûne bi'l-gayb*) [Onlar gayba inanırlar.] (Bakara, 2/3) Hani ne oldu ahirete inanmak?.. (*Ve bi'l-âhiretihiüm yûkinûn*) Ne oldu? Daha Kur'an'ın ilk sayfasında yazıyor. Ne oldu? Bir sürü filozoflar var aramızda, gazetelerde yazı yazan, dindarım diyen, din adamıyım diyen, filanca falanca bilmem neler, ukalâ ukalâ tefsirler, tarifler, açıklamalar yapan...

“—Cennet de dünyada, cehennem de dünyada...”

Öyle şey olur mu?.. Hani senin ahiret inancın ne oldu? İmanın en sağlam yerlerinden biri, öldükten sonra dirilmek var... Yok diyor. Hepsi dünyada... Neler neler...

Müslümanlık nâmına belki fakültelerde okuyan, beki prof. dr. ünvanlarına sahip olan insanlar. Ne inkârlar... Onun için, Allah bizim imanımızda yanlış saplantılara bizi düşürmesin...

Yakîn ne demek? Arapça bir kelime... Şeksiz şüphesiz inanmak, hiç tereddüt yok, hiç endişesi yok.

Şimdi Türkçe'de de bir yakın var:

“—Kazasker buraya yakın mı?”

“—Yakın, çok yakın, üç dakikada gidersin.”

Bu yakın değil. Buna Arapçada *karîn derler*, *yakın*. *O başka*.

Bu Türkçedeki yakın başka.

“—O adamı ben yakînen tanıyorum!”

Ne demek? Şeksiz şüphesiz bilgiyle biliyorum, tanıyorum demek. Yoksa yakından tanısa ne olacak? Yakından baksan, insanın içini görüyor musun? Eh işte yanaş, bak bakalım! Evire çevire bak, istersen soy... İstersen elinde alet ile bak!.. Kafasını anlayabilir misin, gönlünü anlayabilir misin? Nereden anlayacaksın?

“—Yakînen tanıyorum. Ben onun çocukluğunu, huyunu, tabiatını, her şeyini biliyorum, şeksiz şüphesiz hakkında kanaatim var.”

Millet yakîn kelimesini Türkçe yakın kelimesiyle karıştırıyor. Yakîn, yakın... Karıştırıyor. Bu Arapça yakîn, i’si uzun. Ne demek?.. Tereddütsüz, pırıl pırıl, katıksız, som altın inanç... Hiç tereddüt yok.

Böyle bir inanç... Herkes böyle bir inanca erememiştir muhterem kardeşlerim. Bu da Allah’ın nasîbidir..

Birisi akrabasından birisine nasihat etmiş;

“—Etme eyleme, bak ben İslâm’ı biliyorum, sen bilmiyorsun, şöyle şöyle yap, gel tevbe et, namaza başla, Allah’ın istediği bir kul olmağa çalış...”

“—Yeğen, doğru söylüyorsun ama, ben de inanmak istiyorum ama inanamıyorum.”

Bak, işte kalbine yakîn gelmemiş. Evet, istemekle de olmaz. Şeksiz şüphesiz inanmak öyle istemekle de olmuyor. Allah'ın bir lütfu...

Ne diyor burada? (*El-yakînü nûrun*) “Yakîn, böyle şeksiz inanmak bir nurdur, bir ışıktır. (*Yec'alühu'llâhu fî kalbi'l-abd*) Allah onu mü'minin gönlünde yaratıyor. Mü'minin gönlünde oluyor bu... Bir nur ki mü'minin gönlünde... Niçin? (*Hattâ yüşâhide bihî umûra âhiretihi*) Ahiretinin meselelerini o nurla müşahede etsin, ayan beyan görsün diye. Kalbindeki nur, ahirete ait meseleleri ayan beyan, böyle projektör altında gibi pırıl pırıl görsün diye.

Tamam cennet var, hesap var, terazi var, sırat var, cehennem var. Pırıl pırıl, insanın gönlündeki bir nurdur ki; Allah'ın kulun kalbine, gönlüne koyduğu bir nurudur ki, ahiretin meselelerini o nurun ışığında ayan beyan görsün, karanlık bir şey kalmasın diye. (*Ve yahrika bi-kuvvetihî külle hicâbin beynehû ve beyne mâ fi'l- âhireh*)

Bu nurun kuvveti ile kendisiyle ahiret arasındaki bütün perdeleri yaksın, kaldırsın diye. Perdesiz ahireti müşahede edecek hale gelsin diye. Yakîn budur.

O zaman ahiret meselelerini böyle gözü kapalı, âfâki konuşmaz. Bütün perdeleri yanmış, kalkmış, perde kalmamış arada, aynen öyle müşahede edecek hale gelsin diye, Allah'ın mü'minin kalbine verdiği bir nurdur. (*Hatta yutâlia tilke'l-umûra ke'l-müşâhidi lehâ*) Bu işleri, dünyadaki şeylere bakıp da gördüğü gibi,

ahirete ait işleri çok net olarak görsün diye...”

Muhterem kardeşlerim! Bir hususu açıkça izah etmek istiyorum: Gerçekleri görmek kolay bir şey değil... Her gün gazete okuyorum, on tane, on beş tane gazete önüme geliyor, sayfalarını çeviriyorum, okuyorum, iyice meselelere bakıyorum; herkes gerçekleri göremiyor. Ne bakan olmak, ne başbakan olmak, ne reis-i cumhur olmak, ne profesör olmak, ne şunu ne bunu olmak kâfi değil. Allah'ın bir nur vermesi lâzım insana, gerçeği anlaması için... İrfan olması lâzım! İrfân olmadı mı akı kara görüyor, karayı ak görüyor. Kötüyü iyi görüyor, iyiyi kötü görüyor. İyi bir şey yapıyorum derken, kötü bir şey yapıyor; yapılan iyi bir şeyi de kötü sanıyor. Neden? Nur yok... Allah gerçekleri göstermiyor, göremiyor.

Elime kalemi alsam, yazsam yazsam, yazsam yazsam... O kadar çok yanılmalar var. Herhangi bir kitabı açıp baktığım zaman, o kadar yanılmalar var...

Herhangi bir konuşmayı dinlediğim zaman, o kadar yanılmalar var... Herkes kendisini adam sanıyor, doğru konuşuyorum sanıyor. Benim bildiğim hususlarda bakıyorum, çok net yanlış... Çocuk gibi yâni, o kadar cahil... Allah, Allah!.. Hayret ediyorum yâ. Bu mevkî, bu makam, onlarda bu kadar basit yanlış... Hayret ediyorum.

Onun için, gerçekleri yakalamak kolay değil. Gerçekleri bilmek de kolay değil. Onun için dikkatli olmak lâzım! Herkesin sözüne de

kulak asmamak lâzım. İnsanın biraz da aklını mantığını kullanması lâzım, görüşmesi lâzım. Karşısındakinin sözünü doğru mu, yanlış mı, iyi mi, kötü mü filan diye.

Allah o yakîn denilen şeksiz, şüphesiz, sâfî imanı hepimizin gönlüne yerleştirsın... O nura hepimizi sahip eylesin de bu iman konularında tereddüt olmasın, şaşırma olmasın. Gazeteler şöyle yazdı, televizyonlar şöyle dedi diye imanını şaşırtmasın, sapıtmasın, kafayı oynatmasın, doğru yoldan çıkmasın.

Adam cübbeliymiş, sarıklıymış, beş vakit namazındaymış; başka insanları da, çocukları da derleyip toparlıyormuş, nasihat ediyormuş, onları da namaza başlatıyormuş. Ondan sonra bir değişmiş, cübbeyi çıkartmış, sakalı kazımış, namazı bırakmış, yolu sapıtmış... E ne oldu bu? Sapıttı.

E ne oldu yâ diye soruyor. Efendim bir şahısla tanışmış da falan da filan da, o çok büyük bir zâtmış da, evliyaymış da...

Evliya olsa öyle mi yapar? Sağlam bir insanı o hale mi getirir evliya? Namaz kılan insanı namaz kılmaktan vazgeçiren bir insanın, evliya olma ihtimali var mıdır? Yoktur. Ama o kanıyor, o inanıyor. Şimdi bu adam doğru söylüyor diyor, sapık olup gidiyor.

Peki bir insan doğru yoldayken, sapık yola niçin girer muhterem kardeşlerim? Allah'ın cezasına uğradığı için gider. Doğru yolda gitmek Allah'ın ikramıdır. Altını çizerek söylüyorum, iyi bilin: Doğru yolda yürümek , insana Allah'ın ikramıdır.

Doğru yoldan sapmak, Allah'ın insana cezasıdır. Bir edepsizliği vardır da, ondan ayağını Allah saptırmıştır. Bir edepsizliği vardır, bir büyük terbiyesizliği olmuştur, ondan sapmıştır. Buna çok dikkat edin!

Yâni mühim olan, Allah'a karşı edebinize çok dikkat etmek lâzım. Allah o zaman insanı doğru yola sevk eder. Neden? Hidayeti sevdiği kullarına veriyor da ondan. Kâfire hidayet veriyor mu?.. Vermiyor. Neden?.. Hidayete erse cennete gidecek de ondan. Cennete sokmayacağı için vermiyor. Kâfire vermiyor. Kime veriyor? Sevdiği kuluna veriyor.

Peki, bir insan Allah'ın sevdiği işleri yapıp dururken, sonra niye sevmediği duruma düşüyor?.. Bir edepsizlik yapıyor da, Allah'ın hışmına, gazabına, cezasına uğruyor, ondan. Bunu bilin, bunu çok iyi bilin!

Onun için, Allah'a karşı edebinizi korumaya dikkat edin! Helâl lokma yemeğe dikkat edin! Günah işlememeğe, edepsizlik yapmamağa dikkat edin! Günah işlediniz mi, edepsizlik yaptınız mı, o zaman cezalar başlar.

Cezalar nedir?.. Camiye gelememek bir cezadır, namaz kılamamak bir cezadır. İbadetleri, taatleri, zikri sevmemek bir cezadır. Başlar böyle, yavaş yavaş sapıtır gider. Musiki cemiyetlerine girer, başka sosyetik yerlere gider. Her gün keyif yapıyor, zevk yapıyor sanır kendisini, ama aslında belâyâ uğramağa başlamıştır. Onun için çok dikkat edin!

d. Gönül ve Dil

Bu mübarek zâtın mübarek sözlerinden, bir tane daha okuyalım:

قَالَ وَقَالَ أَحْمَدُ إِذَا طَلَبْتَ صَلَاحَ قَلْبِكَ
فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ بِحِفْظِ لِسَانِكَ

TS. 139/12 (*Kàle ve kàle ahmedü*) Aynı ravi, bir sözünü daha rivâyet etmiş Ahmed ibn-i Asım el-Antâkî Hazretleri'nin: (*İzâ talebte salâha kalbike, fe'stain aleyhi bi-hıfzi lisânike*)

Bak çok mühim bir nasihat söyledi. Deminden beri söylediğimiz sözlerin arkasından, bu nasihat de çok münasip düştü şimdi. Allah rahmet eylesin, şefaatine nail eylesin... Çok güzel söylemiş. Diyor ki bu mübarek zât, tecrübeli zât, bu arif zât diyor ki:

(*İzâ talebte salâha kalbike*) “Gönlünün salâhını, temizliğini, paklığını istiyor musun?” Güzel bir gönlün olsun, pırıl pırıl, nurlu bir gönlün olsun, yakîn sahibi olsun vs... Tertemiz bir gönül, Allah'ın sevdiği bir gönlün olsun istiyor musun?.. İstiyorum. “Gönlünün salâhını iyiliğini istiyorsan, (*fe'stain aleyhi bi-hıfzi lisânike*) dilini muhafaza ederek kalbinin iyi olmasına destekçi ol, yardımcı ol!” diyor.

Bak buradan kaybediyor insan, dilinden kaybediyor. Diliyle söylediği bir laftan, yaptığı bir yersiz şakadan, anlattığı bir Oflu hoca fıkrasından, şundan bundan kaybediyor. O zaman gönlü kararıyor, gönül doygunluğunu kaybediyor.

Dil çok önemli. Dilini tutması lâzım insanın, diline sahip olması lâzım! Söylediği söze dikkat etmesi lâzım, “Aman günah olmasın, aman yalan olmasın, aman yanlış olmasın, aman Allah’ın sevmediği bir söz ağzımdan çıkmasın!” diye... İşte buradan başlıyor, dilini tutmaktan başlıyor iş. Önemli bir şey...

Siz de dilinizi hıfz etmeye dikkat edin! Günahlardan hıfzedin, gafletten hıfz edin! Diliniz boşa durmasın, zikirle meşgul olsun, Allah’ın zikriyle meşgul olsun.

Başka bir hadis-i şerîf... *Râmûz*’da okumuştuk geçen gün, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

أَعْظَمُ النَّاسِ دَرَجَةً الذَّاكِرُونَ اللَّهَ

(هَبْ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ)

RE. 74/13 (*A’zamü’n-nâsi dereceten*) “İnsanların derece bakımından en büyüğü, (*ez-zâkirûna’llâh*) Allah’ı zikredenlerdir. En üstün insanlar Allah’ı zikredenlerdir.” Onun için, Allah’ı kalbinden zikretmeğe gayret et!

e. Senden Başka Kimse Yok Gibi Çalış!

Bir tane daha okuyalım:

قَالَ وَقَالَ أَحْمَدُ أَعْمَلُ عَلَى أَنْ لَيْسَ فِي

الْأَرْضِ أَحَدٌ غَيْرُكَ وَلَا فِي السَّمَاءِ أَحَدٌ غَيْرُهُ

¹ Tirmizî, Sünen, c.V, s.458, no:3376; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.III, s.75, no:11738; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.641, no:1835; Câmiü’l-Ehâdîs, c.V, s.95, no:3798.

TS. 139/13 (*Ve kàle ahmedü: İ'mel alâ en leyse fi'l-ardi ehadün gayrike, ve lâ fi's-semâi ehadün gayruhû*)

(İ'mel) “Çalış, çabala, amel işle, amel-i salih işle, (*alâ en leyse fi'l-ardi ehadün gayrike*) yeryüzünde senden başka hiç bir kimse yokmuş farz ederek öyle amel işle... (*Ve lâ fi's-semâi ehadün gayruhû*) Gökte de ondan gayrı kimsenin olmadığına inancı üzere böyle amel işle.”

Bu ne yapar? İnsanı hangi noktaya götürür? Bilirse insan Allah'tan başka kimsenin olmadığını, sadece Allah olduğunu, Allah'a güzel kulluk eder. Yeryüzünde de kendisinden başka kimse yok, hiç kimseye önem vermez, hiç kimseye aldırılmaz, yapılacak işlere öyle koşturur. Benden başka bunu yapacak kimse yok ki, yapayım da bu iş tamamlansın... Bu hizmeti bitirirsem ben bitiririm. Bu çok önemli bir gaye!

Ben arkadaşlara, tesadüfen, bilmeden, bu sözü okumadan;

“—Yeryüzünde bir müslüman sen kalmış gibi çalış!” demiştim. El-hamdü lillâh iyi demişim, bu söze uygun oldu işte...

Neden?... Yâni herkes diyor ki:

“—Elbette bu işi yapacak bir insan bulunur.”

Kendisi yapmıyor, ihmal ediyor. Hizmet ortada kalıyor. Ne yapacak insan?..

“—Yeryüzünde hiç kimse kalmamış, bir müslüman ben kalmışım, yaparsam bu işi ben yapacağım, yapmazsam bu iş yatacak, yapılmayacak; müslümanlar mahvolacak, zarar görecek... O halde bu işi yapmam lâzım!” diyecek.

Yâni, tek kendisi kalmış, kendisinden başka hiç kimse yokmuş gibi öyle sarılacak işe... Bilecek ki, ondan gayrı kimse yok... Başkasının beğenmesi için, başkasından alkış, mükâfat, para pul almak için yapmayacak; Allah rızası için yapacak.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi bu güzel incelikleri anlayan, kavrayan, uygulayan kimselerden eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

18.03.1995 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

